

ترجمہ و شرح کامل

تحریر الروضة في شرح اللمعة

فقہ ا رشتہ الہیات

جہاد، امر بہ معروف، کفارات، نذر، قضا،

شہادات، وقف، عطیہ

تألیف:

دکتر سید محمد صدیقی

سرشناسه	صدری، سید محمد، ۱۳۴۲، توشیحگر
عنوان قراردادی	اللمعه الدمشقیة، فارسی - عربی، شرح
عنوان و نام پدیدآور	الروضه البهیة فی شرح اللمعه الدمشقیة، فارسی - عربی، شرح
مشخصات نشر	ترجمه و شرح کامل تحریر الروضه فی شرح اللمعه فقه ۱ رشته الهیات
مشخصات ظاهری	تألیف سید محمد صدری
شابک	تهران: خردنگار ۱۳۹۲.
وضعیت فهرست نویسی	۲۰۴ ص
یادداشت	۹-۰۰-۹۳۵۶۴-۶۰۰-۹۷۸
یادداشت	فیفا
موضوع	فارسی - عربی
موضوع	این کتاب ترجمه و شرح بخشی از کتاب "الروضه البهیة فی شرح اللمعه الدمشقیة" شهید ثانی است که آن نیز شرحی بر لمعه دمشقیة شهید اول است.
موضوع	شهید اول، (محمد بن مکی)، ۷۳۴-۷۸۶ ق. اللمعه الدمشقیة - نقد و تفسیر
موضوع	شهید ثانی، (زین الدین بن علی)، ۹۱۱-۹۶۶ ق. الروضه البهیة فی شرح اللمعه الدمشقیة - نقد و تفسیر
موضوع	فقه جمعری - قرن ۸ ق.
شناسه افزوده	شهید اول، محمد بن مکی - ۷۳۴-۷۸۶ ق. اللمعه الدمشقیة، شرح
شناسه افزوده	شهید ثانی، زین الدین بن علی، ۹۱۱-۹۶۶ ق. الروضه البهیة فی شرح اللمعه الدمشقیة، شرح
رده بندی کنگره	۱۴۹۲ : ۸۰۴۲۳۵۶۳ ل ۹ ش ۱۸۲/۳ BP
رده بندی دیویی	۲۹۷ / ۳۴۲
شماره کتاب شناسی ملی	۳۳۲۵۰۷

انتشارات خردنگار

عنوان: ترجمه و شرح کامل تحریرالروضه فی شرح اللمعه - فقه ۱ رشته الهیات

سال چاپ: ۱۳۹۲

نوبت چاپ: اول

تیراژ: ۵۰۰۰

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: واژه پرداز اندیشه

قیمت: ۱۱۰۰۰ تومان

ISBN : ۹۷۸-۶۰۰-۹۳۵۶۴-۰۰-۹

کلیه حقوق محفوظ بوده و تکثیر تمام یا بخشی از این اثر به صورت حروفچینی و چاپ مجدد، چاپ افست، پلی کپی و انواع دیگر چاپ یا هر گونه تکثیر رایانه ای ممنوع است. متخلفان تحت پیگرد قانونی قرار خواهند گرفت.

مرکز یخش: تهران - خیابان انقلاب - خیابان فخر رازی - کوچه نیک پور - پلاک ۵ - طبقه ۲

پخش دانش اندیش تلفن: ۶۶۹۶۲۸۲۵ ۶۶۹۷۸۳۷۷ فکس: ۶۶۴۱۶۰۱۵

فهرست مطالب کتاب

۹.....	دیباجه
۱۳.....	چرایی و چگونگی شرح و ترجمه و راهنمای مطالعه
۱۷.....	الْجِهَادُ
۱۹.....	جهاد
۲۰.....	انواع جهاد
۲۵.....	شرایط واجب شدن جهاد
۳۰.....	واجب شدن مهاجرت
۳۱.....	مرزبانی
۳۳.....	احکام ذمه
۳۶.....	چگونگی جنگیدن
۴۱.....	موانع جنگ
۴۸.....	غنیمت‌های جنگی
۵۶.....	احکام باغیان (و شورشیان)
۵۹.....	الْأَمْرُ بِالْمَعْرُوفِ وَالنَّهْيُ عَنِ الْمُنْكَرِ
۶۲.....	امر به معروف و نهی از منکر
۶۵.....	شرایط واجب شدن (امر به معروف و نهی از منکر)
۶۹.....	مرتبه‌های امر به معروف و نهی از منکر
۷۴.....	جایگاه فقیهان در روزگار غیبت
۸۳.....	الْكُفَّارَات
۸۵.....	کفاره‌ها
۸۶.....	سه کفاره کفاره مرتب هستند
۹۳.....	خصال (یا ویژگی‌های کفاره)

۹۷.....	النَّذْرُ
۹۹.....	نذر
۱۰۱.....	براساس (شروط بالا گفته)
۱۰۴.....	صیغه
۱۰۶.....	شرایط نذر
۱۱۱.....	عهد
۱۱۲.....	سوگند
۱۱۶.....	آنچه سوگند به آن تعلق می گیرد (مفاذ سوگند)
۱۱۷.....	کفاره گناه (شکستن سوگند)
۱۱۹.....	القضاء
۱۲۱.....	دادرسی و اهمیت آن
۱۲۳.....	شرایط قاضی
۱۲۳.....	قاضی تحکیم
۱۲۶.....	آداب قضاوت
۱۳۰.....	چگونگی صدور حکم
۱۳۴.....	شرایط دعوا
۱۳۹.....	پاسخ خواننده
۱۴۰.....	۱. اقرار
۱۴۲.....	ادعای اعسار و تنگدستی
۱۴۴.....	۲. انکار
۱۴۹.....	نکول
۱۵۰.....	بینه و گواه
۱۵۵.....	۳. سکوت
۱۵۷.....	سوگند
۱۶۱.....	گواه و سوگند
۱۶۳.....	(این امور) با یک گواه و سوگند ثابت نمی شود
۱۶۷.....	دادرسی غیابی
۱۶۸.....	بیوست سوگند به بینه (در دادرسی غیابی)

۱۷۳.....	تعارض در اموال
۱۸۵.....	نقش تاریخ و زمان در همسنگی بینه
۱۸۹.....	تقسیم (مال مشترک)
۱۹۵.....	الشهادات
۱۹۸.....	گواهی‌ها
۱۹۸.....	شرایط گواه
۱۹۸.....	۱. بلوغ
۱۹۹.....	۲. عقل
۲۰۰.....	۳. اسلام
۲۰۱.....	۴. ایمان
۲۰۱.....	۵. عدالت
۲۰۲.....	۶. حلال‌زادگی
۲۰۳.....	۷. متهم نبودن
۲۰۵.....	موانع پذیرش گواهی
۲۰۵.....	۱. دشمنی دنیایی
۲۰۶.....	۲. سهو و خطای فراوان
۲۰۷.....	۳. گواهی داوطلبانه
۲۰۸.....	پشتوانه گواهی
۲۱۱.....	هفت چیز (با استفاضه ثابت می‌شود)
۲۱۴.....	واجب بودن تحمل گواهی و ادای آن
۲۱۶.....	جداسازی حقوق براساس گواهان
۲۱۶.....	۱. حقوقی که با گواهی چهار مرد ثابت می‌شود
۲۱۷.....	۲. حقوقی که فقط با گواهی دو مرد ثابت می‌شود
۲۱۹.....	۳. حقوقی که با گواهی دو مرد یا یک مرد و دو زن و یک مرد به همراه سوگند ثابت می‌شوند
۲۲۰.....	۴. حقوقی که با گواهی مردان و زنان ثابت می‌شود گرچه به تنهایی
۲۲۲.....	۵. حقوقی که با گواهی زنان فقط به انضمام مردان یا به انضمام سوگند ثابت می‌شوند

۲۲۴.....	گواهی بر گواهی
۲۳۱.....	برگشت از گواهی
۲۳۶.....	نیرنگ

الوقف ۲۳۹

چیستی و ماهیت وقف ۲۴۱

۲۴۳.....	شرط نبودن قبول (در وقف)
۲۴۸.....	قبض و دریافت
۲۵۲.....	شروط وقف
۲۵۲.....	۱. منجز و قطعی بودن (وقف باید منجز و قطعی باشد)
۲۵۳.....	۲. دوام و همیشگی بودن وقف
۲۵۴.....	۳. به قبض دادن
۲۵۶.....	شروط مالی که وقف می شود
۲۵۶.....	۱. (شرط نخست آنکه مال موقوفه) عین باشد
۲۵۷.....	۲. عین مملوک باشد
۲۵۸.....	۳. امکان بهره‌برداری از عین با بقاء آن وجود داشته باشد
۲۶۰.....	۴. به قبض دادن و تسلیم آن امکان داشته باشد
۲۶۳.....	متولی وقف و شرایط و ویژگی‌های او
۲۶۶.....	شرط‌ها (و ویژگی‌های) موقوف‌علیه
۲۷۳.....	چند مسئله

الْعَطِيَّة ۲۸۵

بخشش ۲۸۷

۲۸۷.....	۱. صدقه
۲۹۲.....	۲. هبه
۳۰۰.....	منجزات مریض
۳۰۲.....	۳. سکنی و عقود تابع آن (عمری و رقبی)
۳۰۹.....	۴. حبس کردن

دیباچه

هزار سال است که فقه شیعه پای در حوزه فتوا نهاده و هزار سال است که این معلم نخستین آموزگار اجتهاد شیعی آغازین سنگ‌های بنای فقه اجتهادی را بر شالوده‌ای از قرآن و سنت نهاده است. شالوده‌ای که قوام آن چهارصد سال زمان گرفته بود دو سده از این چهار سده در کار صدور روایات در محافل خاص و عام امامان شیعه (ع) گذشت و همزمان به یاری یاران و صحابیانی در گستره پهناور حاکمیت اسلام پراکنده شد و دو سده دیگر مصروف گردآوری روایات پراکنده و فراوری زنجیره اسناد و تحقیقات پیرامونی گردید و نتیجه آن شد که در سال‌های پایانی چهارمین سده دائرةالمعارف‌های بزرگ شیعی چون اصول و فروع کافی چشم‌های محققان فقه را به خود خیره کرد. این دوره چندانکه در کتاب «پدیداری و پایداری فقه هزار و چهارصدساله» پاییدهام دوره «فقه روایی» است و هزاره پسین دوره «فقه فتوایی».

معنای مصطلح فقه، یعنی «فهم احکام شرعی فرعی از روی ادله تفصیلی»، در همین دوره دومین تجلی یافت و در کوتاه‌زمانی از فقه پدیده‌ای فراگیر ساخت که آموزه شریعت بود و آموزه فرهنگ و سیاست و سپس به دو بخش اصلی عبادات و معاملات به معنی اعم تقسیم پذیرفت در بخش معاملات به معنی اعم مهمترین دستاورد آن فراهم آوردن گنجینه حقوقی جامعی بود که در پرتو تمدن اسلامی در همه فروع حقوق عمومی، مدنی، تجارت و کیفری دستورالعمل داشت و زمانی دراز نیازهای حقوقی جامعه جهانی آن روزگار را تأمین می‌نمود و پس از آن در اصول حقوقی خاستگاه و چشمه الهام حقوق نوین شد.

این پدیده دینی، سیاسی و اجتماعی همواره بر سیاست و فرهنگ و اجتماع تأثیر می‌گذاشت و تأثیر می‌پذیرفت و همانند دیگر پدیده‌های کهن و ماندگار پستی‌ها و

بلندی‌های بسیار دید لیکن در بلندی‌ها بلندنشینانی بر قله‌های فراز می‌نشستند و آثاری درخشنده و ماندگار آفریدند.

بی‌گمان محمد بن جمال‌الدین مکی مشهور به شهید اول در میانه هزاره فقه فتوایی یکی از این قله‌نشینان بود و کتاب «اللمعة الدمشقية» او یکی از این آثار کم مانند فقه شیعه است که ماندگاری آن نشان داده است که از نهاده‌های لازم برای آثار ماندگار بیشترین بهره را داشته است. «اللمعة الدمشقية» در ایجاز غیرمخل نمونه‌ای شگفت‌آور است که ناخودآگاه در حوزه فقه داعیه تفتازانی در منطق را تداعی می‌کند بی‌آنکه نگارنده بی‌مدعای آن هرگز چنان ادعایی کرده باشد.

میانه‌های سده دهم هجری زمانی که هنوز دو سده از نگارش این نگاشته ارزشمند شهید نخستین نگذشته بود که ایجاز و کمال توأمان «لمعه» اندیشه شرح اثر را در دومین شهید پدید آورد.

شهید دومین شرح خود را «الروضة البهیة فی شرح اللمعة الدمشقية» نامید و با توضیح و تبیین زوایای فنی و تخصصی لمعه و نشان دادن مبانی و اصول و قواعد فقهی آن کتاب ارزشمند، اثری دیگر آفرید و مجموعه فقهی ارزشمندی پدید آورد که در صیقل‌گذر زمان روز به روز جلا یافته و نور «لمعه‌ی دمشقیه» را در محافل علمی، هر زمان پرفروغ‌تر از پیش انتشار داد. اینک که بیش از پنج سده از شکل‌گیری مجموعه فقهی لمعه و شرح ارزشمند آن می‌گذرد با آنکه تحولات عمیق و گسترده اصول فقه، شیوه پژوهش فقهی فقه متأخر و معاصر را نسبت به روزگار نگارش لمعه کاملاً دیگرگونه کرده است، این اثر هنوز در شمار متون معتبر و مرجع فقه قرار دارد و بلکه فراتر از آن به دلیل محتوای غنی و شیوه‌های آموزشی به کار گرفته در جایگاه منبع درسی متون فقه در حوزه‌های عملی و به‌ویژه رشته‌های دانشگاهی مرتبط قرار گرفته است که رشته‌های حقوق و فقه و مبانی و حقوق در صدر این جمله‌اند. از این‌رو کتاب لمعه و شرح هم‌آمیز آن همواره در بوته کاوش پژوهش‌های دانشگاهی جای داشته و به شکل‌های گوناگون شرح و ترجمه شده است و این کوشش و کنکاش پیوسته به پیدایی آثار ارزشمندی در این زمینه انجامیده است. بی‌گمان یکی از این آثار ارزشمند کتابی است

که اینک برای شرح کامل و ترجمان پیش روی نهاده‌ایم. در این کتاب «روضة البهیة» با نگاهی نو و روزآمد شده و قابلیت استفاده آموزشی بیشتری یافته است. در این واکاوی و با حذف بخش‌هایی از کتاب روضه متن میانه‌ای فراهم آمده که هم از برخی از توضیح و تبیین‌هایی که فهم متن را دشوارتر می‌کند پیراسته است و هم از ملال دسته‌ای از مطالب حقوقی منسوخ مانند مسائل بردگان به دور است و از این روی «تحریر الروضة» نام گرفته است و به دلیل همین ویژگی‌ها در محافل آموزشی جایگاه ویژه‌ای پیدا کرده است.

اما از یک‌سری گروه هدف یعنی دانشجویان فقه حقوق در دوره‌های آموزشی رسمی سطوح اولیه خود بهره‌چندانی از دانش ادبیات عرب نگرفته و با این زبان در اندازه قرائت و درک متون عربی آشنایی نمی‌یابند و این کوتاه‌دستی آنان را در درک و فهم متون فقهی که بدین زبان نگاشته شده است ناگزیر و ناچار به مراجعه به ترجمه می‌کند، از سوی دیگر مطالعه ترجمه به تنهایی، صرف‌نظر از اندازه توفیق مترجمان در دست یافتن به حقیقت مفاهیم، هیچگاه ایشان را با متن فقهی آشنا نمی‌کند و مصداق آشنایی با متن فقهی نمی‌گردد و به‌ویژه آنکه طرح درس «متون فقه» در سرفصل‌های مصوب، آشنایی با اصل متون عربی را در اهداف خود گنجانده است.

شرح و ترجمه پیش رو، کوششی است در تأمین این خواسته و در جمع میان محظورات و امکانات، که در آن نخست اصل بخشی از متن عربی وارد شده و سپس در زیر آن با شیوه‌های گونه‌گون کوشیده‌ایم که گروه هدف اصلی، متن بالا آمده را به خوبی درک کرده و بر آن وقوف یابند. امید آنکه این کوشش به هدف و مقصود نزدیک باشد و در این راه فضل فاضلان چراغ راه و روشنگر گام‌های اشتباه باشد.

والسلام

سید محمد صدری